

**ЦАГДААГИЙН АЛБА ХААГЧИЙН ҮНДСЭН ЭРХ,
ЭРХ ЧӨЛӨӨНИЙ ЗАРИМ АСУУДАЛ**

**THE RIGHTS OF POLICE OFFICERS,
SOME ISSUES ON THEIR FREEDOM**

Хууль зүйн докторант Э.Чимидлхам
ДХИС-ийн Эрх зүй нийгмийн ухааны сургуулийн
Нийтийн эрх зүйн тэнхимийн багш, цагдаагийн ахлах дэслэгч

E.Chimidlkham, Doctoral candidate of Law
School of Law and Social Sciences, University of Internal Affairs
Lecturer of the Public Law Department, police senior lieutenant

Хураангуй:

Энэхүү өгүүллээр хүний эрхийн талаар үндсэн ойлголт болоод төрийн байгууллагад тэр дундаа цагдаагийн байгууллагад гардаг хүний эрхийн зарим зөрчил, эрх зүйн зохицуулалт, гадаадын зарим улс орны туршлагыг харьцуулан авч үзэж, цаашид хэрэгжүүлэх арга хэмжээний талаарх зарим саналыг дэвшүүлсэн болно.

Abstract:

In this article, we have focused on comparing the basic concepts of human rights and in particular, some human rights violations in the police as in the governmental organizations, legal regulations, and the experience of some foreign countries and also we have made some suggestions for further action.

Түлхүүр үгс: Хүний эрх, төрийн алба, төрийн алба хаагч, төрийн байгууллага, цагдаагийн алба хаагч.

Keywords: Human rights, public service, public officials, governmental organizations, police officers

Төрийн алба дахь хүний эрх

Хүний эрх гэдэг нь хүний эрхэм чанар, үндсэн эрх, эрх чөлөөнд харшлах үйлдлээс хувь хүн болон аливаа бүлгийг үндэсний, олон улсын хуульчилсан хэм хэмжээгээр хамгаалах явдал юм. Товчхондоо хүний зэрэгтэй, нэр төртэй амьдрахад шаардагдах наад захын баталгаа, хүн нийгэмдээ хэвийн амьдрах нөхцөл боломж юм. Хүнд байдаг төрөлх шинж, мөн чанар буюу субьектив эрх, хууль журмаар хүнд олгосон боломж буюу хэм хэмжээний цогц эрх зүй буюу объектив эрх, эрх чөлөөг нийтэд нь хүний эрхийн хүрээнд хамруулан ойлгодог.

Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглалыг Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий Ассамблейн 217/A/III/ тогтоолоор 1946 оны 12 дугаар сарын 10-ны өдөр баталж, түүний бүх заалтыг дагаж мөрдөхийг гишүүн улсуудад уриалсан бөгөөд нийт 30 зүйлтэй. Уг тунхаглалын гол зарчим нь хүн бүр эрх, эрх чөлөөгөө эдлэхдээ гагцхүү бусдын эрх, эрх

чөлөөг зохих ёсоор хүлээн зөвшөөрч хүндлэх, хүн бүр, нийгмийн нэгж байгууллага бүр гэгээрч боловсрох замаар хүний эрх, эрх чөлөөг хүндэтгэн сахих, үндэсний болон олон улсын хэмжээний дэвшилтэт арга хэмжээ авах тухай юм.

Мөн тунхаглалд хүн бүрд хамаатай нийтлэг эрхийг дараах байдлаар тусгасан. Үүнд: хувь хүн нэр төр, үнэ цэнэтэй, эрэгтэй эмэгтэйчүүд тэгш эрхтэй, бүхий л эрх чөлөөг ямар ч гадуурхалгүйгээр эдлэх эрхтэй, хүн бүр хуулийн өмнө адил тэгш бөгөөд ямар ч алагчилалгүйгээр хуулиар адилхан хамгаалуулах эрхтэй, хүн бүр өөрийн үзэл бодолтой байх, түүнийгээ чөлөөтэй илэрхийлэх эрхтэй, хүн бүр улсаа удирдахад шууд буюу чөлөөтэй сонгосон төлөөлөгчдөөрөө уламжлан оролцох эрхтэй. Эдгээр нийтлэг эрх нь түгээмэл бөгөөд салшгүй шинжтэй.

Тунхаглалд төрийн албатай холбоотой агуулга бий. Тухайлбал, хүн бүр улсдаа төрийн алба хаших эрхтэй¹, хүн бүр хөдөлмөрлөх, ажлаа чөлөөтэй сонгох, хөдөлмөрийн шударга, аятай нөхцлөөр хангуулах, ажилгүйдлээс хамгаалуулах эрхтэй², хүн бүр ямар ч алагчилалгүйгээр адил хэмжээний хөдөлмөрт адил хэмжээний шан хөлс авах эрхтэй³, хүн бүр эрх ашгаа хамгаалах зорилгоор үйлдвэрчний эвлэл байгуулах буюу үйлдвэрчний эвлэлд нэгдэх эрхтэй⁴, хүн бүр ажлын цагаа зохистойгоор хязгаарлуулах, цалинтай ээлжийн амралт эдлэх эрхийг оролцуулан амрах, зав чөлөөтэй байх эрхтэй⁵.

Тунхаглалын үндсэн үзэл санааг бүрнээ ойлгох нь хүний эрхийн мэдрэмжтэй, соёлтой, зөв хандлагатай байхын суурь болно. Гол үзэл санааг тоймловол, бүх хүн төрөхөөсөө эрх чөлөөтэй, хэн ч тэдний жам ёсны эрхийг хязгаарлах, салгах эрхгүй, хүний эрх, эрх чөлөө нь бусад хүний тийм эрх, эрх чөлөөгөөр хязгаарлагддаг, хүний эрх, эрх чөлөөний хязгаарлах үндэслэл, журмыг зөвхөн төрийн хуулиар хязгаарлана.

Хүний эрхийг хязгаарлах нь бүх нийтийн сайн сайхан амьдралыг хангахад чиглэсэн байх ёстой. Хүний эрхийг хуульчлан бэхжүүлэх нь хүн өөрийн боломжийг ямар ч эрх нь эрх чөлөөний агуулгыг зөрчих ёсгүй гэдгийг ухамсарлахад нь туслах зорилготой бөгөөд хүний үндсэн эрх, эрх чөлөө нь түүний үүрэг, хариуцлагатай салшгүй холбоотой юм.

Төрийн байгууллага дахь хүний эрхийн зөрчил

Төрийн байгууллагад хүний эрхийн 2 төрлийн зөрчил тохиолддог байна⁶. Үүнд:

а. Төрийн албанд ажиллаж буй албан хаагчдад тохиолдох хүний эрхийн зөрчил /ажлын байрны дарамт, албан тушаалын нөлөөлөл, хүний эрхийн бусад зөрчил/,

б. Төрийн байгууллага дахь хүний эрхийн бусад зөрчил /төрийн байгууллагын шийдвэр гаргах явцад тохиолдох хүний эрхийн зөрчил, үүргээ биелүүлээгүйгээс үүсэх хүний эрхийн зөрчил/ зэрэг болно.

Жишээ нь, төрийн байгууллагад ажиллаж байгаа албан хаагчид ажлын байрандаа “намын харъяаллаар ялгаварлагдан гадуурхагдах”, “хүйсийн тэгш бус байдлаар ялгаварлагдан гадуурхагдах” гэх мэт дарамт үүсдэг бөгөөд энэ нь төрийн албан хаагчдад тохиолдож байгаа хүний эрхийн зөрчил болно. Үүнээс гадна төрийн албан хаагч төрийн үйлчилгээ үзүүлэх явцдаа бусад иргэдэд дарамт үзүүлж хүний эрхийн зөрчил гаргадаг. Энэ сэдвийн хүрээнд бид нэгдэх тохиолдлыг түлхүү анхаарах шаардлагатай юм.

¹ “Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал” 1946 он 21 зүйл

² “Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал” 1946 он 23.1 зүйл

³ “Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал” 1946 он 23.2 зүйл

⁴ “Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал” 1946 он 23.4 зүйл

⁵ “Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал” 1946 он 24 зүйл

⁶ ХЗДХЯ, Иргэдийн оролцоо II төсөл, “Төрийн алба ба ажлын байрны бэлгийн дарамт”, 2019 он, 10 тал

Олон улсын хөдөлмөрийн байгууллага нь 2019 оны 6-р сард хуралдан “Ажлын байран дахь хүчирхийлэл, дарамтыг бууруулах конвенц” батлан гаргасан бөгөөд харилцан хүндэтгэлд суурилсан, хүнлэг ёсыг дээдэлсэн ажиллах орчны соёлыг чухалчилан, хүн бүр ямар нэг дарамт, хүчирхийлэлгүй орчинд ажиллах эрхтэйг бататган уг конвенцыг батлан гаргасан байна. Энэхүү конвенц нь ажлын явцад холбогдсон, түүнтэй холбоотойгоор үүссэн ажлын байран дахь хүчирхийлэл, дарамтад хамаарна. Мөн хувийн, төрийн, олон нийтийн бүх байгууллага, албан болон албан бус салбар, хот болон хөдөөд ялгаагүй үйлчилнэ. Конвенцод хүчирхийлэл, дарамт гэдэг нь ажиллах орчинд илрэх бие махбодийн, сэтгэлзүйн, бэлгийн болон эдийн засгийн хохирол учруулах зорилготой, сөрөг үр дагаварт хүргэх, нэг тохиолдох эсвэл давтагдахаас үл хамааран хүлээн зөвшөөрч болохгүй, зохисгүй зан үйл, үйлдлийг хэлнэ гэж тодорхойлсон.

Ажлын байран дахь дарамт нь бие, сэтгэл зүйн олон хэлбэрээр илэрдэг. Тухайлбал, ажлын байрны тодорхойлолт заагаагүй мэдлэг, чадвар шаардсан ажил хийлгэх, ажлын бус цагийг зөвшилцөлгүй ашиглах, ажлыг үндэслэлгүйгээр шүүмжлэх, тэгш үл хамруулах, ялгаварлан гадуурхах (урамшуулал, олон нийтийг хамарсан арга хэмжээ г.м.), ганцаардуулах, бүлгэрхэх, гомдлыг түүнд холбогдож байгаа албан тушаалтанд өөрт нь шилжүүлэх, шууд болон шууд бус байдлаар цалин хөлс нэмэхийг санал болгох, ажлын бүтээмжийг эергээр үнэлэхийг амлах, цаашид үргэлжлүүлэн ажиллуулах талаар амлалт өгөх, тухайн ажлыг хийхэд шаардлагатай мэдээлэл өгөхгүй байх, хэл амаар доромжлох, нүд үзүүлэх, удаа дараа дайрсан гомдоосон үг хэлэх, хов жив ярих, ямар нэг байдлаар ялгаварлан харьцах зэрэг нь ажлын байрны дарамтад багтана.

Мөн дээрхээс гадна хөдөлмөрлөх эрхийн хүрээнд ажиллах орчны тулгамдсан асуудлууд байдаг бөгөөд энд ч хүний эрхийн асуудал яригдана. Жишээлбэл, Мэргэжлийн хяналтын байгууллагад нийт 2072 албан хаагч, үүнээс 371 /17.9%/ нь 21 боомтын 12 алба, хэлтэст ажилладаг. Хилийн мэргэжлийн хяналтын албаны хэлтэс албадуудад 1 өрөөнд дунджаар 4-10 ажилтан ажиллаж, 1 албан хаагчид 0.6-3 м.кв талбай оногдож байна. ЗГ-ын 2002 оны 120-р тогтоолын 1-р хавсралтаар баталсан “Төрийн албан хаагчийн албан ажлын унаа, өрөөний талбайн хэмжээ, тавилга, хэрэгслийн нийтлэг жишиг”-т 1 хүнд дунджаар 8-36 м.кв ногдох ёстой⁷. Судалгаанд оролцсон ажилтнуудын 73,2 хувь нь өдөрт 8-аас дээш цагаар болон уртасгасан цагаар ажилладаг, 87 хувь нь нэмэгдүүлсэн цалин хөлс авдаггүй. Дүрэмт хувцасны чанар, хүртээмж хангалтгүй гэж хариулсан 97.7 хувь байна. Мэргэжлийн хяналтын байцаагчид бага талбайтай орон сууцанд ээлжлэн амьдардаг байна.

Дэлхийн зарим улс оронд ч ажлын байранд дахь хүний эрхийн зөрчил газар авсан байна. Жишээлбэл: БНСУ-д дээд албан тушаалтан доод албан тушаалтныг дарамталж дээрэлхэх үзэгдэл газар авсан: хэл амаар доромжлох, биеийн онцлогоор ялгаварлах, цохих, юм шидэх, хүүхдийнхээ даалгаврыг хийлгэх, бүжиглүүлэх, цагаан үсээ түүлгэх, хов ярих, хувийн мэдээллийг тараах, архи тамхи хэрэглэхийг шаардах, хоолонд орохыг шахах, бусдын өмнө хэл амаар доромжлох г.м. үзэгдэл түгээмэл, гэсэн атлаа далд үйлдэгддэг байна. Судалгаагаар гурван хүн тутмын 2 нь ямар нэг байдлаар дарамтлуулсан, 80 хувь нь ажлын байрны дарамтын гэрч болж байсан. БНСУ-ын ХЭҮК-ийн мэдээнд нийт ажиллагчдын 70 хувь ямар нэг дарамтад өртсөн, тэдний 12 хувь нь өдөр бүр дарамтад өртдөг, гэвч дарамтын 60 хувьд ямар нэг арга хэмжээ аваагүй байна. Ажлын байрны дарамтын суурь шалтгаан нь ажлын байрны төлөөх өрсөлдөөн, захирах

⁷ “Төрийн албан хаагчийн албан ажлын унаа, өрөөний талбайн хэмжээ, тавилга, хэрэгслийн нийтлэг жишиг” 2002 он.

захирагдах хатуу ёс жаягтай холбоотой байдаг байна. 2018 онд нийт ажиллагчид дэлхийн дунджаас 278 цагаар илүү ажилласан байна. Ажиллах цагийн дээд хэмжээг 68 цагаас 52 болгон буулгаж, зарим компани ажлын цаг дуусмагц компьютер автоматаар унтрах тохиргоо хийсэн нь гэр бүл, хувь хүний хөгжилд чухал хувь нэмэр оруулж байгаа. 2019 оны 7-р сараас Ажлын байрны дарамтын эсрэг хууль хэрэгжиж эхэлсэн. Уг хуулийн дагуу шударга бусаар ажилтнаа халсан ажил олгогч 3 хүртэл жил хоригдох эсвэл 30 сая вон (25400 USD)-ы торгууль төлнө. Мөн БНСУ-ын ЗГ-аас ямар зан үйлийг дарамт гэж үзэх тухай гарын авлага гаргасан нь үр дүнтэй ажил болжээ.

Мөн Япон Улс нь ажлын байрны дарамт, эрх мэдлээ урвуулан ашигласан төрийн албан хаагчдад хатуу шийтгэл ногдуулахаар төлөвлөж буй талаар эх сурвалжууд мэдээллэв⁸. Сэтгэл санааны хохиролд хүргэсэн ноцтой тохиолдолд буруутай төрийн албан хаагчийг ажлаас нь халах хүртэл арга хэмжээ авахаар Үндэсний хүний нөөцийн агентлаг төлөвлөж бөгөөд уг хуулийн зохицуулалт нь энэ оны 6 дугаар сараас хэрэгжиж эхлэхээр төлөвлөсөн байна. Үндэсний хүний нөөцийн агентлагаас дарамт шахалтаас хамгаалах зорилгоор зөвлөгөө өгөх системээ боловсронгуй болгох, албан хаагчдаа сургахыг бусад төрийн байгууллагуудад уриалж байгаа юм байна.

Монгол Улсын Төрийн албаны тухай хуулийн⁹ 48-р зүйлд уг хуулийн 37, 39-р зүйлд заасныг зөрчсөн, албан үүргээ биелүүлээгүй болон энэ хуульд заасан бусад тохиолдолд тухайн зөрчлийн шинж байдал, түүнийг анх буюу давтан үйлдсэнийг нь харгалзан төрийн жинхэнэ албан хаагчид дараах сахилгын шийтгэлийн аль нэгийг ногдуулна гэж заасан. Үүнд: Сануулах; Албан тушаалын цалингийн хэмжээг 6 сар хүртэл хугацаагаар 20 хүртэл хувиар бууруулах; Төрийн албанаас халах; Төрийн албанд 3 жилийн хугацаанд эргэж орох эрхгүйгээр халах; Хуульд заасан бусад. Төрийн албаны тухай хуулийн 39-р зүйлд заасныг зөрчсөн төрийн жинхэнэ албан хаагчид сахилгын шийтгэл ногдуулах нь түүнийг төрийн албанаас чөлөөлөх, төрийн албанд дахин авахаас татгалзах үндэслэл болох бөгөөд харин түүнийг эрүүгийн болон бусад хариуцлагаас чөлөөлөх үндэслэл болохгүй гэж заасан байдаг.

Цагдаагийн албан хаагч ба хүний эрх

Дэлхий дахинд кроновирусын цар тахал тархсантай холбоотойгоор МУ-н хэмжээнд 2020 оны нэгдүгээр сарын 27-ний өдрөөс эхлэн өндөржүүлсэн бэлэн байдал, бүх нийтийн бэлэн байдал зэрэгт шилжүүлэх дэглэмээр өнөөдрийг хүртэл цагдаа, дотоодын цэргийн алба хаагчид бүрэн бүрэлдэхүүнээрээ ажиллаж байгаа.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2011 оны 153 дугаар тогтоолоор¹⁰ цагдаагийн байгууллага, алба хаагчдаас иргэдэд чанартай жигд хүртээмжтэй, шуурхай үйлчлэх, цагдаагийн байгууллагын бүтэц, орон тооны жишиг норматив болох 100000 хүртэл хүн ам тутамд дүүргийн цагдаагийн хэлтэс нэг, алба хаагчийн нийт орон тоонд 75-аас доошгүй хувийг гэмт хэрэгтэй тэмцэх, нийгмийн хэв журам хамгаалах шууд үүрэг бүхий ажилтан эзлэх, 4000 хүн ам тутамд хэсгийн байцаагч, нийслэлийн хороо бүрт эрүүгийн төлөөлөгч, цагдаа, 15000 хүн ам тутамд хоёроос доошгүй хэв журмын эргүүл ажиллуулахаар шийдвэрлэсэн.

Гэвч нийслэл хотод гэхэд хүн амын өсөлт сүүлийн 11 жилийн дотор ердийн өсөлтөөр 124.0 мянган хүнээр, механик өсөлтөөр 288.0 мянган хүнээр тус тус огцом өсөж,

⁸ Japan times (2020.03.08)

⁹ “Төрийн албаны тухай хууль”, Төрийн мэдээлэл эмхэтгэл 2018 он, №01

¹⁰ <https://www.legalinfo.mn>

иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хууль хэрэгжиж эхэлснээр хот руу шилжин ирэгсдийн тоо нэмэгдэж, нийслэлийн нийт хүн амын 94.6 хувь нь төвийн 6 дүүрэгт оршин сууж хэт төвлөрөлт бий болж байна¹¹. Нийслэлд 50 гаруй хотхон сүүлийн 5 орчим жилийн дотор шинээр баригдан ашиглалтад орж, үүний зэрэгцээ гэр хороололд Нийслэлийн хүн амын 62.0 хувь нь оршин сууж, тэлэлт жил ирэх бүр нэмэгдэж байгаагаас цагдаагийн тасаг, хэсэг, эргүүлийн чиглэл байршуулахад хүн, хүч дутагдалтай, бүтэц, зохион байгуулалт оновчтой бус, иргэддээ хүрч ажиллаж чадахгүй байгаа нь цагдаагийн алба хаагчийн ажлын ачаалалыг нэмэгдүүлж амралтгүй олон цагаар ажиллах нэг шалтгаан болж байна.

Тухайлбал Цар тахалтай холбоотойгоор Монгол Улсын ерөнхийлөгчийн зарлиг, Засгийн газрын тогтоол гарсантай холбогдуулан цагдаагийн байгууллагаас 4200 алба хаагч үүрэг гүйцэтгэж, нийт 49 хоног гэртээ хариагүй алба хаагч байгаа тухай УОК-ын шуурхай штабыг гишүүн, ЦЕГ-ын Нийтийн хэв журам, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах албаны дарга тухайн үед өгүүлсэн байдаг¹². Цагдаа, дотоодын цэргийн алба хаагчид олон хоногоор 24/24 цагаар ажиллах, нийтээр амрах баярын өдрүүд, илүү цагаар болон долоо хоногийн амралтын өдрүүдэд ажиллаж байгаа ч Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 52 дугаар зүйлийн 52.1¹³ дэх хэсэг, 53 дугаар зүйлийн 53.1¹⁴ дэх хэсэгт заасан нэмэгдэл хөлсийг тооцон олгодоггүй байна.

Мөн 2021 оны хоёрдугаар сарын 11 ний өдрөөс хоёрдугаар сарын 23-ны өдрийг хүртэл хатуу хөл хорионы үед ажиллаж байгаа алба хаагчдыг халуун хоол ундаар хангахгүй /хоолны мөнгө өгөөгүй/ бие засах газаргүйгээр бүтэн найман цаг хүйтэн нөхцөлд үүрэг гүйцэтгэн зогсоож байсан¹⁵ нь хүний эрхийн зөрчил юм.

Монгол Улс дахь хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын талаарх 14¹⁶ дэх илтгэлийн 4-р бүлгийн 4.3-д Цагдаагийн алба хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн асуудлаар тодорхой дурдсан байдаг. Үүнд:

1. Цагдаагийн ерөнхий газрын даргын 2014 оны 6 дугаар сарын 23-ны өдрийн 429 дүгээр тушаалаар “Нутаг дэвсгэр хариуцсан цагдаагийн газар, хэлтэс, дэд хэсгийн байранд тавигдах ерөнхий шаардлага” CS11-0244:2014 стандартыг хэрэгжүүлж, илүү цаг, амралтын болон бүх нийтийн баярын өдөр ажилласан алба хаагчдад хуульд заасан нэмэгдэл цалинг заавал олгож хэвших, шаардагдах төсвийг баталж өгөх;

2. Засгийн газрын 2011 оны 153 дугаар тогтоолын дагуу цагдаагийн газар, хэлтсийг бүтэц, орон тоогоор нь ажиллуулах асуудлыг яаралтай шийдвэрлэж, цагдаагийн алба хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийг хамгаалж, албаны үйл ажиллагааг хэвийн явуулах боломжийг хангах;

¹¹ Хууль сахиулахын их сургуулийн эрдэм шинжилгээ, хөгжлийн хүрээлэнгийн судалгааны тайлан. 2017 он

¹² www.Zaluucom.mn

¹³ Нийтээр амрах баярын өдөр ажилласан ажилтныг нөхөн амруулаагүй бол дундаж цалин хөлсийг нь 2.0 дахин нэмэгдүүлж олгоно.

¹⁴ Илүү цагаар болон долоо хоногийн амралтын өдөр ажилласан ажилтныг нөхөн амруулаагүй бол түүнд 1.5 дахин, түүнээс дээш хэмжээгээр нэмэгдүүлсэн цалин хөлс олгоно.

¹⁵ MASS.mn - ТӨРИЙН АЛБАН ХААГЧ: БИ ЧИЧИРСЭН БАЙДАЛТАЙ Л БАЙНА, 8 ЦАГ БИЕ ЗАСАХ, ЦАЙ УУХ БОЛОМЖГҮЙ

¹⁶

3. Цагдаагийн алба хаагчийг жил бүр эрүүл мэндийн дэлгэрэнгүй үзлэг оношлогоонд оруулах зардлыг төсөвт тусган баталж, нэгдсэн журмаар зохион байгуулах эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх;

4. Хөдөлгөөний аюулгүй байдал хангах чиг үүрэг бүхий алба хаагч албан үүргээ гүйцэтгэж байгаад зам тээврийн осолд өртсөн тохиолдолд тухайн асуудлыг гэмт хэрэг, зөрчил эсэхээс үл хамааран үйлдвэрлэлийн осолд тооцож, хуульд заасан нөхөн төлбөр олгож байх.

Дээр дурдсан саналууд нь өнөөдрийг хүртэл шийдвэрлэгдээгүй байгаа нь алба хаагчдын хөдөлмөрлөх эрх нь өнөөдрийг хүртэл ноцтойгоор зөрчигдөж байна гэх бүрэн үндэслэлтэй юм

Дүгнэлт

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйлд “Монгол Улсын иргэн дараахь үндсэн эрх, эрх чөлөөг баталгаатай эдэлнэ” 16 дугаар зүйлийн 16.4 “Ажил мэргэжлээ чөлөөтэй сонгох, хөдөлмөрийн аятай нөхцөлөөр хангуулах, цалин хөлс авах, амрах, хувийн аж ахуй эрхлэх эрхтэй. Хэнийг ч хууль бусаар албадан хөдөлмөрлүүлж болохгүй” гэж заасан байдаг. Гэвч Төрийн алба тэр дундаа цагдаагийн алба хаагчийн хөдөлмөрлөх эрхийн хүрээнд ажлын ачаалал, амралт, цалин хөлс, ажиллах орчны талаар тулгамдсан асуудлууд, зөрчил байсаар байна.

Цагдаагийн алба хаагчдын хөдөлмөрлөх эрхийн талаар дараах асуудлыг нэн тэргүүнд шийдвэрлэх шаардлагатай юм. Үүнд:

- Засгийн газрын 2011 оны 153 дугаар тогтоолын дагуу цагдаагийн газар, хэлтсийг бүтэц, орон тоогоор нь ажиллуулах асуудлыг яаралтай шийдвэрлэх
- Илүү цаг, амралтын болон бүх нийтийн баярын өдөр ажилласан алба хаагчдад хуульд заасан нэмэгдэл цалинг заавал олгож хэвших, шаардагдах төсвийг баталж өгөх

Ашигласан материалын жагсаалт

1. Монгол Улсын Үндсэн хууль Төрийн мэдээлэл эмхэтгэл 1992 он, №01
2. “Хөдөлмөрийн тухай” хууль”, Төрийн мэдээлэл эмхэтгэл 1999 он, №25
3. “Төрийн албаны тухай хууль”, Төрийн мэдээлэл эмхэтгэл 2018 он, №01
4. “Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглал” 1946 он
5. Монгол Улсын Хүний эрхийн үндэсний комисс “Монгол Улс дахь хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын талаарх 14 дэх илтгэл” 2015 он
6. “Төрийн албан хаагчийн албан ажлын унаа, өрөөний талбайн хэмжээ, тавилга, хэрэгслийн нийтлэг жишиг” 2002 он

7. Хууль сахиулахын их сургуулийн эрдэм шинжилгээ, хөгжлийн хүрээлэнгийн судалгааны тайлан. 2017 он
8. ХЗДХЯ, Иргэдийн оролцоо II төсөл, “Төрийн алба ба ажлын байрны бэлгийн дарамт”, 2019 он
9. Удирдлагын академи, Төрийн байгууллага дахь хүний эрх ба ажлын байрны дарамтаас сэргийлэх” хичээлийн эмхэтгэл” 2020 он
10. Japan times (2020.03.08)
11. <https://www.legalinfo.mn>
12. www.Zaluucom.mn
13. www.mass.mn